

ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД СТРАТЕГІЧНОГО УПРАВЛІННЯ ЗАКЛАДАМИ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Пантейков С. П., студент

Науковий керівник: Вороніна А. В., к. е. н., доцент

Дніпровський державний технічний університет, м. Кам'янське

Конкурентоспроможність країн на світовому ринку значною мірою залежить від рівня освіченості людей, розвитку їхніх творчих сил, готовності й уміння переучуватися, здобувати нові знання, жити і трудитися в постійно мінливому світі. Місце країни у світі визначається рівнем її освіти й культури. Досвід зарубіжних країн у розвитку управління вищою освітою (ВО) свідчить, що шляхом розширення та вдосконалення цієї системи можна значно пом'якшити соціальну напруженість у суспільстві та вирішити багато соціально-економічних проблем. Оцінюючи системні процеси ВО в країнах Європи і США, важливо відзначити найхарактерніші тенденції її розвитку до: продовження обов'язкової освіти після школи; диверсифікації структур ВО; урізноманітнення закладів вищої освіти (ЗВО); вдосконалення та розширення “короткої та професіоналізованої” ВО; якісних змін у вимогах та умовах праці викладачів вищої школи; створення та розвитку нових університетів та інших ЗВО на території з низьким освітнім рівнем населення; вдосконалення систем кваліфікаційного забезпечення ВО; розширення навчання за кордоном; зростання конкуренції на світовому ринку освітніх послуг; проблеми втрати молодих науковців; євроінтеграції ВО, яка має на меті створення єдиного європейського освітянського простору (Болонський процес). Важливі нові тенденції розвитку ВО у Європі і США: до побудови суспільства, яке безперервно навчатиметься; в управлінні ВО та її фінансуванні; до розширення завдань ЗВО; до підвищення якості ВО; до взаємодії ЗВО і промисловців.

Останні покликані і здатні забезпечити: сучасний рівень професійної підготовки фахівців, наступність і взаємоузгодженість формування професійного мислення як основи професійної культури; ефективне функціонування різних систем ВО – з високою централізацією та громіздкими бюрократичними структурами (Франція, Італія, Швеція, всі країни постсоціалістичного простору тощо), досить централізованих (Японія, Тайвань, Південна Корея, Сінгапур тощо), майже повністю децентралізованої (США);

виникнення транснаціональної освіти, при якій якість ВО стає чинником, що визначає саму можливість існування певного ЗВО незалежно від форми власності; формування нової форми взаємовигідної співпраці промисловості та ЗВО.

Розвиток ВО потребує уваги з боку уряду країни. Конгрес США щорічно ухвалює до десяти законів для освітньої галузі та супроводжуються виділенням значних фінансових коштів на їх реалізацію. У системі ВО США існують різні рівні ЗВО – від елітних, платних університетів до общинних дворічних коледжів з відкритим прийомом (без іспитів), з гнучкими та різноманітними програмами навчання – компенсаторними та корегувальними, які допомагають першокурсникам у заняттях та адаптуванні до нових умов навчання; ЗВО безупинно розширюють обсяг післядипломної освіти різних рівнів. Майже в кожному великому університеті США є центри безперервної освіти, які прагнуть задовольнити потреби в безперервній освіті осіб незалежно від того, мали вони якийсь стосунок до ВО (закінчили, перервали навчання, мають ступінь бакалавра або магістра) чи не мали. Однією з основних функцій університету є реалізація програм з підвищення кваліфікації на базі самого університету за допомогою телебачення, комп'ютерної та відеотехніки, інших засобів масової комунікації. В США витрати влади на ВО не є великими: 0,1 % (Федеральний уряд), 0,4 % (влада штату), 0,5 % (місцева влада) бюджету на освіту. Однак у реальності фінансування здійснює Федеральний уряд США [1-3].

У світі все частіше говорять про "Азіатську модель освіти", яка, на нашу думку, є синтезом східних і західних, традиційних і сучасних підходів до організації та методології навчання. У ній обмежено приклалися характерні для країн Азії і запозичені за її межами, зокрема, у США, Великобританії, ряду інших європейських країн інституційні структури та елементи управління системою освіти. Звичайно, в кожній країні Азії азіатська модель освіти має свою специфіку, деякі з її рис в окремих країнах поки тільки позначалися. Історично обумовлений був особливий акцент на максимальний розвиток людського потенціалу і перш за все освіти в Японії та в четвірці країн – "Азіатських тигрів" (Південна Корея, Тайвань, Сінгапур і Гонконг), названих так за феноменальні успіхи в соціально-економічному прогресі, потужний прорив на світовий ринок і експертну експансію.

В таблиці 1 нами наведена характеристика азіатської моделі вищої освіти деяких азіатських країн, яка досконаліша в порівнянні з європейською [4].

Таблиця 1 – Характеристика азіатської моделі вищої освіти деяких азіатських країн, складено за даними [4]

Країна	Характеристика
Японія	42% працездатного населення (25-65 років) мають вищу освіту. Це пояснюється високим рівнем автоматизації виробництва, що вимагає від представників робочої професії високої кваліфікації. У країні близько 600 університетів, які включають 425 приватних, де вчиться близько 2,5 мільйона студентів. У 2001 році почалося скорочення числа ЗВО за рахунок їх об'єднання в університетські корпорації, які мають більше самостійності. Корпорації отримують у власність будівлі та землі університетів, мають практично повну автономію
Південна Корея	Система вищої освіти включає коледж і університет (два або чотири роки навчання відповідно), а також магістратуру, після закінчення якої може бути присвоєно вчений ступінь магістра. Особлива увага приділяється впровадженню інформаційних технологій в навчальному процесі – Південна Корея стала другою в світі країною після Сінгапуру, яка повністю забезпечує свої школи комп'ютерами та доступом до Інтернету. Корея стоїть на одному з перших місць у світі за числом студентів на душу населення. Корейська вища освіта є егалітарною і елітарною одночасно. Офіційно в країні існує 5 типів ЗВО: університети, коледжі, вчительські інститути, відкриті університети і заочні університети.
Китай	Система вищої освіти багатоступенева. За 5 років кількість студентів в країні склала 2200 осіб. Хоча всі вищі навчальні заклади існують у веденні держави, єдиної програми для всіх ЗВО не існує. Кожен навчальний процес вимагає не тільки методики викладання, а й старанного викладання своїх форм контролю над успішністю студентів і якості підготовки дисциплін. На відміну від європейських і американських ЗВО, де в одному ЗВО можуть готувати фахівців за сотнями різних спеціальностей, китайські ЗВО мають строгу спеціалізацію – існують педагогічні, технічні, лінгвістичні та інші заклади вищої освіти
Сінгапур	Уряд виділяє великі стипендії для технічної підготовки вищої освіти, яка також активно субсидується. В даний час фінансується близько 90% вартості вищої освіти і більше 90% вартості політехнічної освіти. У Сінгапурі три університети – Національний університет Сінгапуру, Нан'янгській технологічний університет і Сінгапурський університет управління. Національний університет Сінгапуру і Нан'янгській технологічний університет пропонують вищу освіту та аспірантуру, а також проведення дослідницької роботи на високому рівні. Обидва університети є зразками в сінгапурській системі освіти. Сінгапурський університет управління, що є незалежною некомерційною організацією, керує дипломними програмами Відкритого Університету. Існують також спеціалізовані інститути – Інститут південно-східної Азії, Регіональний мовний центр, Коледж мистецтв, що пропонують наукову і професійну підготовку
Індія	Актуальними є завдання забезпечення доступності освіти, міжнародного визнання індійських дипломів, відкриття філій передових зарубіжних ЗВО
Турція	Одним із пріоритетів у галузі вищої освіти є акредитація її найбільш просунутих ЗВО в американських і європейських інстанціях

Зокрема, Японія, Південна Корея, Сінгапур і Тайвань незмінно фігурують і переважають в нечисленній групі країн, які володіють кращими в світі національними освітніми системами. Додатковим підтвердженням ефективності азіатської моделі є те, що багато в чому завдяки саме їй згадані вище країни висунулися до числа найбільш розвинених в соціально-економічному відношенні країн світу. Говорити про винятковість або явні переваги тієї чи іншої базової моделі освіти в "чистому" вигляді надзвичайно складно. Як правило, ці моделі в різних пропорціях мирно співіснують один з одним навіть в освітніх системах європейських країн і США. Проти слід зауважити, що як європейська, так і американська освітні системи склалися в результаті освоєння досвіду і реформування трьох національних систем. Наприклад, у системі США – перший освітній ступінь знаходиться під впливом англійської системи, другий – споріднений французькій системі професійного навчання, а на третьому ступені активно нарощується дослідницька функція, що відповідає німецькій моделі.

Поглиблення світової економічної, наукової та культурної інтеграції залучає всі країни світу в стрімкий потік глобалізації, що вносить кардинальні зміни в національні і в цілому у світову системи освіти – наприклад, поява феномена "інтернаціоналізації вищої освіти", одним з породжень якого стало так зване "мобільне студентство". У цих умовах мова повинна йти про певну міжнародну базову моделі освіти, що застосовується в кожній окремій країні світу.

Стратегія перетворень вищої освіти України повинна базуватися на використанні не тільки всього цінного, що є у вітчизняній практиці і в місцевих традиціях, але і передового зарубіжного досвіду. В процесі реформування національної системи освіти наша країна повинна прагнути в максимальній мірі враховувати і творчо використовувати досягнення інших країн світу, окремі елементи згаданих вище моделей вищої освіти, які успішно зарекомендували себе.

Література.

1. Авксентьев М. Ю. Базова концепція розвитку підприємницького університету та можливості його створення в Україні. *Вісник КНУТД*. 2013. № 5. С. 451-461.
2. Акулич М. М. Образование в условиях глобализации. *Университетское управление*. 2005. № 5(38). С. 50-57.

3. Аакер Д. А. Стратегическое рыночное управление: пер. с англ. С.Жилбцова / под общей ред. Ю.Н. Каптуревского, 6-е изд.. Санкт-Петербург-Минск: Питер, 2002. 544 с.

4. Вахабов А. В., Захидова Ш. Мировые модели системы образования. *Иктисод ва молия (Экономика и финансы)*. 2013. № 5. С. 2-6.

ФОРМУВАННЯ МАТРИЦЬ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ВИРОБНИЧИХ ФОНДІВ ПІДПРИЄМСТВА

Бережний Р. О., студент

Науковий керівник: Ачкасова Л. М., к. е. н., доцент

Харківський національний автомобільно-дорожній університет

При виборі складу показників, які використовуються для побудови матриці, пропонується застосувати наступні критерії вибору показників: показники, які характеризують різний стан підприємства, повинні зіставлятися; показники повинні змінюватися із зміною стану як підприємства в цілому, так і його структурних одиниць; показники повинні бути доступними і достовірними, фіксуватися в плановій і звітній документації; показники повинні відображати як результати діяльності, так і затрати і ресурси, необхідні для їх отримання.

Вибір основних техніко-економічних показників для аналізу і оцінки ефективності використання виробничих фондів підприємства проводилось в декілька етапів.

На першому етапі була оцінена інформативність показників. В результаті такої оцінки з вихідної сукупності виключаються показники, значення яких розраховується як результат от ділення (продуктивність праці, рентабельність, фондівіддача і т.ін.) показників.

На другому етапі відбиралися показники, що характеризують основні результати діяльності підприємства в цілому і результати використання окремих видів ресурсів. Аналогічним чином відбиралися показники, які відображають ресурси і витрати, необхідні для виробничого процесу.

На третьому етапі оцінювалися показники з урахуванням періодичності спостереження, їх наявності у звітній документації.